

LUNDS UNIVERSITET, SOCIOLOGISKA INSTITUTIONEN

Silkesvantar och stålhandskar

En diskursanalys av talet om hårdare straff

Emil Duhlin

LUNDS
UNIVERSITET

SOCK01, 15HP

HT 13

Handledare: David Wästerfors

Abstrakt

Denna studie undersöker hur politiska debatter och folkliga diskussioner om brott och straff formas diskursivt. Syftet med studien är att förstå återkommande tendenser i dessa sammanhang som uttryck för en styrande diskurs. Materialet omfattar ett antal kriminalpolitiska debatter, motioner och partiprogram samt brottsfallsdiskussioner hämtade från olika internetforum. I analysen tillämpar jag teori av Zygmunt Bauman, Nils Christie och Émile Durkheim. Studien visar att förespråkandet av hårdare straff normaliseras av en diskurs som reproducerar en ”vi-mot-dom”-retorik, en föreställning om straffets avskräckande signaler, samt genom s.k. verklighetsanspråk. Jag diskuterar även hur det diskursiva etablerandet av ett kollektivt medvetande legitimerar förespråkandet av straff mot dem som bryter mot gemensamma moraliska övertygelser.

Nyckelord

Straff, diskurs, gemenskap, kollektivt medvetande, signaler, verklighetsanspråk

Abstract

This study examines the way in which political debates and general discussions of crime and punishment are formed discursively. The purpose is to explore recurring tendencies in these discussions as expressions of a governing discourse. The material comprises a number of crime policy debates, bills and political party programmes as well as online discussions concerning crime. In my analysis of these tendencies and patterns, I have applied theory provided by Zygmunt Bauman, Nils Christie and Émile Durkheim. The results show how a discourse is normalizing the promotion of more severe punishments by reproducing an “us-vs-them”-rhetoric, a conception of the deterring signals of punishment as well as through so-called “claims-making”. I also discuss the discursive establishment of a collective moral conscience legitimizing the promotion of punishment against those violating mutual moral convictions.

Keywords

Punishment, discourse, community, collective conscience, signals, claims-making

Förord

Då var uppsatsen äntligen klar! Det har varit en lång process som, i och med mitt val av metod och fält, har inneburit många timmar framför datorskärmen. Att fördjupa mig i politiska debatter och långa avpixlat- och flashbackdiskussioner har varit både intressant och mödosamt. Jag skulle vilja rikta stor tacksamhet till min handledare David Wästerfors för sitt ständiga engagemang och den ambitiösa feedback han har bidragit med; det har varit till stor hjälp i mitt arbete.

Emil Duhlin

8/11-2014, Lund

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	5
1.1 Syfte och problemformulering	5
1.2 Avgränsning och disposition.....	5
2. Teori och tidigare forskning.....	6
2.1 Tidigare forskning.....	6
2.1.1 Offrets och förövarens roller i kriminalpolitiken.....	6
2.1.2 Allmänhetens åsikter om bestraffning	7
2.2 Teori.....	8
2.2.1 Gemenskapen och dess fiender	8
2.2.2 Det idealiska offret	9
2.2.3 Normavvikelsens funktion.....	10
3. Metod	11
3.1 Kunskapsanspråk och diskursbegrepp	11
3.2 Ansats och genomförande	12
3.3 Kritiska och etiska reflektioner	14
4. Analys	15
4.1 "Signaler".....	15
4.2 "Vi-mot-dom"	19
4.3 Verklighetsanspråk	23
4.4 Diskursbrytande	25
5. Sammanfattning och reflektioner	28
5.1 Slutsatser och återkoppling till tidigare forskning.....	28
5.2 Implikationer och avslutande reflektioner.....	30
6. Källförteckning.....	31

1. Inledning

För att tydliggöra de gemensamma spelreglerna – och på så vis förebygga brott – menar många politiker att samhällets reaktioner mot brottslighet måste avge tydliga, avskräckande signaler. Genom att använda stålhandskarna snarare än silkesvantarna när det gäller straffpolicy, hoppas man kunna borga för ett tryggt och säkert samhälle. Även i mer folkliga sammanhang talar man om att hårdare tag mot brottsligheten bör vidtas. Diskussioner kring upprörande brottsfall på olika internetforum kretsar ofta kring förhållandet mellan kriminalitet och dess konsekvenser; straff som ofta beskrivs som lindriga och otillräckliga. Hur kan vi förstå dessa tendenser att tala om och förespråka hårdare straff? Med denna studie försöker jag förklara ”stålhandske”-retoriken som ett uttryck för en diskurs om hårdare straff.

1.1 Syfte och problemformulering

En fallande fängelsepopulation¹ behandlas av svenska partiledare som ett otvetydigt problem, frågor om straffskärpningar och hårdare påföljder får stort utrymme i politiska debatter samtidigt som rehabiliteringsfrågor ofta lyser med sin frånvaro, detta trots att återfallen i brott är som högst för de som tilldöms de hårdaste straffen (Ring & Westfelt 2012, 34-35). Människor sitter vid datorer och kommenterar aktuella brottsfall och andra kriminalpolitiska frågor och även här grundar sig åsiktsbildningen i många fall i en föreställning om att samhällets reaktioner på brott inte är tillräckligt påtagliga. Syftet med denna studie är att förklara dessa fenomen som delar av en diskurs som främjar talet om hårdare straff. Utgångspunkten är att undersöka vilka uttryck denna diskurs tar sig, vilken typ av retorik den befäster och återskapar samt hur den raljerar och formar diskussioner om brott och straff. Frågeställningen jag har utgått från för att uppnå detta syfte är: Hur kan man förstå tendenser och mönster i diskussioner om brott och straff som uttryck för en hårdare-straff-diskurs?

1.2 Avgränsning och disposition

Då jag fördjupar mig i kriminalpolitiska debatter och diskussioner kommer jag att avgränsa mig till att undersöka hur en diskurs om hårdare straff tar sig uttryck i form av innehållsmässiga upprepningar, mönster och tendenser. Mitt fokus är att klargöra vilka uttryck diskursen tar sig samt hur den fungerar och styr diskussionerna, snarare än att resonera kring dess praktiska genomslagskraft och utbredning. Dessutom kommer jag att diskutera de sociala

¹ Fängelsepopulationen är 11% lägre år 2013 jämfört med för tio år sedan (<http://www.bra.se/bra/nytt-fran-bra/arkiv/press/2013-05-30-allt-farre-doms-till-fangelse.html>).

mekanismer som aktualiseras i talet om hårdare straff, till exempel hur det kan skapa en gemenskaps känsla.

I uppsatsens nästa avsnitt presenterar jag tidigare forskning och teoretiskt ramverk. I metodavsnittet klargör jag mitt kunskapsanspråk, redogör för hur jag genomfört studien samt gör kritiska reflektioner av mitt tillvägagångssätt. I analysavsnittet fördjupar jag mig i min empiri och belyser diskursens olika mönster och tendenser. Slutligen återknyter jag till tidigare forskning, sammanfattar studiens resultat och diskuterar dess implikationer för eventuell framtida forskning.

2. Teori och tidigare forskning

2.1 Tidigare forskning

I detta avsnitt vill jag ge exempel på tidigare studier inom det fält jag har intresserat mig för. Detta urval bör inte betraktas som uttömmande för samtliga studier inom detta fält, utan snarare som en utgångspunkt jag har haft för mitt eget arbete. Studierna i fråga har behandlat allmänna uppfattningar och åsikter om brottsbestraffning och dess mål, skildringar av offer- respektive förövarrollen inom kriminalpolitiken samt dessa rollers betydelse.

2.1.1 Offrets och förövarens roller i kriminalpolitiken

Anita Heber (2013, 1) har aktualiserat förhållandet mellan förbrytare- och offerbilder och kriminalpolitisk policy. Heber utgår från det faktum att distinktionen mellan förövare och offer i många fall antas vara ytterst skarp trots att många studier visat att dessa roller ofta överlappar i praktiken. Distinktionen mellan ett å ena sidan skört och oskuldsfullt offer och en å andra sidan ond och hotfull förövare aktualiseras inom kriminalpolitiken, menar Heber (2013, 2). Brottsutövare tenderar att definieras som ett ”dom”; en distinkt grupp med egenskaper som direkt kontrasterar ”oss”, de hederliga medborgarna. Detta borgar för en dikotomiserande ”vi-mot-dom”-retorik som målar upp en skara kriminella individer som ständigt anses utgöra ett hot mot samhället. Heber påpekar att det svenska samhället är förhållandevis tryggt om man utgår från ett internationellt perspektiv: Både fängelsepopulationen och kriminaliteten är förhållandevis låg. Trots detta beskriver medierna och politiker kriminaliteten som ett växande problem som måste ”tas itu med”, ofta genom att förespråka hårdare straff (Ibid, 4-5).

Utifrån ett urval av kriminalpolitiska motioner resonerar Heber kring hur ”offret” och ”förövaren” beskrivs och behandlas inom det kriminalpolitiska fältet (Ibid, 5). Hon använder sig av en tematisk textanalys som uppmärksammar återkommande ämnen och mönster i dessa motioner vilka sedan inordnas i kategorier vars syfte blir att summera de teman som aktualiserats i motionerna (Ibid, 5-6). I sin diskussion av studiens resultat konkluderar Heber att brottsoffret genomgående skildras som ”en av oss”, de ”goda”, medan förövaren porträtteras som exkluderad och ”ond”. Offerskapet blir en inkluderande term inom kriminalpolitiken eftersom den bygger på den underliggande uppfattningen om att vem som helst kan utsättas för brott; ”vi” – de laglydiga medborgarna – riskerar ständigt att utsättas för kriminella övergrepp (Ibid, 12). Den upplevda samhörigheten med brottsoffret leder till förståelse och sympati för offrets situation vilket också påverkar kriminalpolitiken i praktisk mening, anser Heber (Ibid, 12-13). Likaså leder uppfattningen om den främmande, farliga och framförallt *organiserade* brottslingen till en fördömande syn på förövaren. I min analys kommer jag att återknyta till frågan om hur en ”vi-mot-dom”-retorik, samt en tydlig distinktion mellan offer och förövare genomsyrar kriminalpolitiska diskussioner.

2.1.2 Allmänhetens åsikter om bestraffning

I Jerres (2013) studie uppmärksammas allmänhetens uppfattning om samhällets reaktioner på brottslighet. Jerres utgångspunkt är att det allmänna rättsmedvetandet är en starkt påverkande faktor för hur kriminalpolitiken bedrivs i Västvärlden. Jerre fördjupar sig i människors uppfattningar och åsikter om hur samhället ska bemöta kriminalitet genom att låta genomföra ett antal gruppintervjuer, i vilka man lät deltagarna sätta sig in i ett antal brottsfall för att sedan sinsemellan få diskutera ”lämpliga” straffpåföljder (Ibid, 4). Resultaten visade att det fanns ett genomgående konsensus inom diskussionsgrupperna vad gäller uppfattningen om att målet med samhällets reaktioner mot brott ska vara att skapa ett tryggt och säkert samhälle. Detta mål bör uppnås på två huvudsakliga sätt, menade man. Dels måste det skickas ”signaler”, i form av straff, från samhällets sida, med budskapet att handlingen i fråga inte är acceptabelt. Den andra delen handlade om brottsprevention; att direkt eller indirekt förhindra att förövaren utför ytterligare kriminella handlingar, till exempel genom fängelse och/eller rehabilitering. (Ibid, 6)

Begreppet ”signal” gavs olika innebörder men i de flesta fall menades det som någon form av ”markering” från samhällets sida, både mot brottslingen i fråga och mot andra potentiella förövare (Ibid, 6). Diskussionerna tydliggjorde i många fall att konsekvenser för brottsligt

handlande kan tolkas som sådana ”signaler” först då de uppfattas som hårda och påtagliga för brottslingen (Ibid, 7). En annan vanlig uppfattning var att straffet måste vara synligt för resten av samhället för att det ska bli en sådan avskräckande ”signal”, varför vissa till exempel ansåg att elektroniska fotbojor inte hade någon sådan effekt (Ibid, 7-8). Fängelsestraff ansågs i många fall vara mest effektiva i detta avseende men diskussionerna uppmärksammade även problematiken som frihetsberövande åtgärder skapar när det gäller att återintegrera de intagna i samhället. Ur rehabiliteringssynpunkt ansågs det vara kontraproduktivt att exkludera människor från samhället under en längre tid (Ibid 8-10, 13). Attityderna lutade mot att straffen ska uppfattas som hårda i allmänhetens ögon för att skicka ”rätt signaler” men att de i praktiken ska vara inriktade på återsocialisation, rehabilitering och vård (Ibid, 13). Jag återkommer senare till signalbegreppet i uppsatsens analysavsnitt, då jag visar hur det ofta är bundet till förespråkandet av hårdare straff.

2.2 Teori

I analysen av min empiri kommer jag att tydliggöra de underliggande föreställningar om verklighetens beskaffenhet ur vilka diskursen sannolikt är sprungen. På så vis vill jag kunna belysa de sociala funktioner som aktualiseras då man talar om hårdare straff. Bland annat vill jag framhäva den dikotomi som befästs i diskursen då man talar om ”vi”, de hederliga och laglydiga, och ”dom”, de hänsynslösa kriminella. Dessutom vill jag visa hur detta är kopplat till uppmålandet av ”idealiska” offer och förövare. För att kunna göra detta har jag hämtat inspiration från en rad teoretiker: Zygmunt Bauman, Nils Christie och Émile Durkheim.

2.2.1 Gemenskapen och dess fiender

I *Att tänka sociologiskt* undersöker Zygmunt Bauman de processer genom vilka människor ”förenas i större konstellationer” och antar en gruppidentitet i form av ett ”vi”. Bauman menar att det är en gemensam övertygelse som en samling människor lägger stor vikt vid som utgör grunden för en så kallad *gemenskap* (Bauman & May 1990, 64). En gemenskap präglas av den andliga enighet som dess medlemmar upplever, vilket närmast kan beskrivas som en beredskap eller förmåga att komma överens (Ibid, 64). Samhörigheten utplånar betydelsen av eventuella splittrande faktorer och får gemenskapen att uppfattas som en naturlig enhet; detta gör att gemenskapens medlemmar befrias från ansvaret att övertyga varandra om sina åsikter som istället upphöjs till ”sanningar” (Ibid, 65). Gemenskapen är som starkast då dess medlemmar inte uppfattar det som att de avsiktligt valt att ingå i den utan föreställer sig att de ingår av ”naturliga” skäl. En gemenskap vars stöttepelare är gemensamma ”blodsband”,

etnisk härkomst, religiös eller spirituell uppfattning eller världsåskådning är som regel starkast (Ibid, 65). I analysen kommer jag att ta upp exempel på uppfattningar om gemensam etnisk härkomst och världsåskådning.

Bauman menar även att människan, i sin strävan att förstå och skapa mening åt sin omgivning, tenderar att göra distinktionen mellan ett ”vi” och ett ”dom” (Ibid, 47). Inom sociologin brukar man förklara detta som att man skapar en ”ingrupp” som man känner samhörighet med, samt en ”utgrupp” som representerar ingruppens motsats (Ibid, 48). Gruppens identitet och solidaritet är beroende av denna utgrupp eftersom man låter den omfatta de egenskaper som står i direkt konflikt till ingruppens gemensamma värdegrund. För att gemenskapen ska hållas intakt är det viktigt att man förkastar de värderingar som utgruppen representerar; den som inte är en av ”oss” är en av ”dom” (Ibid, 48). Gemenskapen fungerar som en fristad för sina medlemmar där man kan vara övertygad om att man står upp för varandra medan utgruppen representerar gemenskapens ”fiender”. Bilden av utgruppen blir vag och fragmentarisk men därmed också skrämmande och hotfull vilket tvingar gemenskapens medlemmar att ”sluta led” och därmed förstärka gruppens solidaritet och identitet (Ibid, 49).

Baumans resonemang om gemenskapens sammansvetsande kraft samt dess beroende av en antagonistisk ”utgrupp” kommer främst att bli aktuellt för mig då jag diskuterar den ”vi-mot-dom”-retorik som genomsyrar straffdiskursen. Politiker talar till exempel om ”hederliga människor” och ”brottslingar” i sina argumentationer och liknande distinktioner görs i de folkliga sammanhang då man exempelvis talar om ”försvarslösa” offer och ”hänsynslösa djur” till förövare.

2.2.2 Det idealiska offret

Nils Christie menar att det på samhällsnivå har konstruerats en bild av ett så kallat ”idealiskt offer” som omfattar den ”kategori av individer som – när de drabbas av brott – lättast får fullständig och legitim status som offer” (Christie 2001, 47). Status som ett idealiskt offer uppnår man genom att uppfattas som speciellt utsatt, skör och oklanderlig. Till detta hör att offret ska anses vara svagt, ”upptaget med ett respektabelt projekt” och befinna sig på en plats som han eller hon inte kan klandras för (Ibid, 48). Det krävs också att gärningsmannen är stark, ond och främmande för brottsoffret (Ibid, 48). På samma sätt finns en bild av idealiska gärningsmän, hävdar Christie, till exempel en cynisk och organiserad ”knarkhaj” som fullt

medvetet utnyttjar oskyldiga människors misär för egen vinning, eller någon som utför våldshandlingar mot andra människor för sin egen sadistiska njutnings skull (Ibid, 54-55).

Att samhället har skapat bilder av idealiska offer och gärningsmän, och att sådana föreställningar reproduceras genom både politiken och media blir problematiskt då man tar de andra omständigheterna i beaktning, menar Christie (Ibid, 57). De flesta offer är inte ”idealiska” och inte de flesta gärningsmän heller. Vi höjer straffen för att skydda de utsatta ”idealiska” offren och för att utmäta hämnd mot de hemska icke-mänskliga gärningsmännen men verkligheten präglas mer i gråskala än den här svart-vita beskrivningen av offer och gärningsmän vill medge (Ibid, 58-59). I analysdelen av min uppsats kommer jag att ge exempel på hur en sådan här typ av distinktion mellan offer och förövare fått fäste i och reproduceras av straffdiskursen. Till exempel kommer jag att visa hur politiker tenderar att ta upp särskilt grova våldsbrott eller organiserad brottslighet då de argumenterar för hårdare straff.

2.2.3 Normavvikelsens funktion

Émile Durkheim (1982, 97) problematiserar distinktionen mellan ” normalt ” och ” sjukligt ” då han ifrågasätter det mest ” uppenbart ” sjukliga fenomenet i samhället, nämligen kriminalitet. Kriminalitet går inte bara att finna i de flesta samhällen utan i alla samhällen vi känner till även om det antar olika former och möter olika typer av konsekvenser. Just därför, menar Durkheim, bör vi betrakta kriminaliteten som en naturligt integrerad, om än beklaglig, del av samhället (Ibid, 98). Durkheim menar dessutom att kriminalitet är så pass ” naturligt ” eftersom samhället ” omöjligt kan klara sig utan det ” på grund av kriminalitetens moraliskt sammansvetsande funktion (Ibid, 99).

Kriminella handlingar är sådana som bryter mot en ” gemensam känsla ” (normer) om hur samhället ” bör ” fungera. Denna ” känsla ” skyddas av vår lagstiftning och legitimeras kontinuerligt genom att man utifrån denna lagstiftning utmäter konsekvenser mot dem som bryter mot den. Avvikandets sammansvetsande funktion ligger alltså inte i de kriminella eller normbrytande handlingarna i sig utan i den betydelse allmänheten tillskriver det försummande av den gemensamma moralen som de representerar. Hur pass hårt man dömer avvikaren kommer därför alltid att bero på den rådande moraliska ordningen; ju mindre tolerans desto hårdare kommer konsekvenserna att bli. Detta resonemang kommer främst att bli relevant då jag argumenterar för att förespråkandet av hårda straff i vissa fall kan härledas till det

diskursiva etablerandet av ett ”kollektivt medvetande” vars gemensamma nämnare och känsla är att man har ”insett” hur ”verkligheten” ser ut. I diskussioner om olika brottsfall på de internetforum jag har granskat är det inte ovanligt att man uttrycker sig som att varje brottsfall är ännu en anledning att samhället, journalistkåren och politikerna osv. måste ”vakna!” och agera emot detta. (Ibid, 99-100)

3. Metod

3.1 Kunskapsanspråk och diskursbegrepp

Syftet med denna uppsats är att analysera en diskurs om hårdare straff och visa hur den tar sig uttryck i officiella, politiska forum samt i mer informella, folkliga² sammanhang. Jag vill resonera kring *hur* diskursen ser ut och *hur* den styr diskussioner om kriminalitet och bestraffning. Frågan om diskursens praktiska genomslagskraft och konsekvenser lämnar jag till stor del därhän och låter istället dessa bli områden för eventuell vidare forskning. Jag har närmast mig mitt syfte genom att granska debatter, diskussioner och andra texter som berör frågor om kriminalitet och bestraffning. På så vis har jag skapat underlag för att uttala mig om hur denna straffdiskurs är uppbyggd och hur den framstår i olika kontexter. Mitt fokus blir att granska hur människor formulerar förhållandet mellan kriminalitet och bestraffning snarare än att gräva i hur detta förhållande ser ut i mer praktiskt bemärkelse, bortom det diskursiva. (Gubrium & Holstein 1997, 52).

Mitt resonemang om hur diskursen om hårdare straff ser ut och fungerar blir meningsfullt först då en diskurs inneboende egenskaper och funktioner har klargjorts. Termen ”diskurs” förknippas med den franske filosofen Michel Foucault (1975) som använde begreppet för att beskriva hur olika maktburna krafter och institutioner satte regler för vad som ”går att säga och göra” och genom dessa regler befäste ett monopol på kunskapsproduktion. De resonemang som Foucault för i *Övervakning och straff* klargör hur en maktburen diskurs, med monopol på förmågan att definiera verkligheten och kunskap om den, disciplinerar och styr förhållanden i samhället. Makten producerar vetande, menar Foucault (1975, 33), och visar detta genom en historisk redogörelse av straffets uppkomst och utveckling samt hur ”föreningen makt–vetande... avgör kunskapens former och möjliga områden” (Ibid, 33). Utifrån detta resonemang visar Foucault hur konstellationen makt–vetande skapar en diskurs

² Med ”folkliga” menar jag inte att de exempel jag tar upp från dessa sammanhang är representativa för ”folket i Sverige” eller dylikt. Jag använder snarare begreppet för att påvisa skillnaden mellan dessa sammanhang och de politiska i den mening att de senare är mer ”officiella” och ”formella” i förhållande till de förra.

som producerar kategoriseringar och gränsdragningar i samhället och bestämmer vad som är rätt, fel, sant och falskt.

Att resonera kring gränsdragningar och identitetsskapande är av avgörande vikt i min analys och därför lämpar sig en kunskapsteoretisk utgångspunkt som lägger fokus ”bortom frågan om vad som är sant och riktigt” (Börjesson & Palmblad 2007, 8). En bild av verkligheten som ”perspektivburen” erbjuder denna dimension i analysen och synliggör sociala kategorier och tillföljande identiteter (Ibid, 8-9). Medan en hermeneutisk utgångspunkt för faktainsamlade och kunskapsproduktion syftar till att behandla empiri som speglingar av en ”faktisk” verklighet hävdar det konstruktivistiska paradigmet att verkligheten är en social produkt, beroende av tolkande subjekt (Gubrium & Holstein 1997, 41). John Heritage (1984) menar att all interaktion är strukturellt styrd och beroende av den rådande sociala kontexten. För att kunna förstå de mönster som reproduceras i vardagliga konversationer måste man därför alltid ta sammanhanget i beaktande, menar han. Foucault hade ett strukturalistiskt tankesätt snarare än ett konstruktivistiskt men ändå låg hans fokus vid hur diskurser reproducerar uppfattningar om hur verkligheten är beskaffad, vilket är en central del i min analys av diskursens uppbyggnad. En av de betydande egenskaperna hos diskursen om hårdare straff är att den reproducerar, för subjektet ”självklara”, föreställningar om samhället (Gubrium & Holstein 1997, 40).

3.2 Ansats och genomförande

Efter att ha etablerat syftet med uppsatsen och klargjort vilken typ av material jag vill använda mig av påbörjade jag mitt arbete genom att orientera mig i både politiska och folkliga diskussioner om brott och straff. Min uppfattning om hur diskursen ter sig och vilka uttryck den tar sig utvecklades kontinuerligt då jag fördjupade mig i mitt material och klarnade gradvis genom denna process. I enlighet med mitt teoretiska intresse har jag gjort ett strategiskt urval av mitt material och försökt lyfta fram de diskussioner där diskursen om hårdare kan tänkas vara särskilt artikulera. Med detta ”avsiktliga urval” har jag försökt ringa in de exempel som är mest relevanta för studien och dess syfte (Yin 2013, 93). En riktlinje har varit att materialet ska beröra frågor om påföljders utformning generellt, frågor om hur vi kan ”komma åt” kriminaliteten eller diskussioner som uppkommit i och med emotionellt medryckande brottsfall.

Då jag studerat hur diskursen ter sig i officiella, politiska sammanhang har jag främst använt följande kriminalpolitiska debatter: Agendas Partiledardebatt i SVT (2013), *straffrättslig debatt i Riksdagen* (2013) samt en interpellationsdebatt i Riksdagen (2012) mellan Beatrice Ask och Kent Ekeröth. Som komplement har jag även granskat motioner och partiprogram där olika straff- och påföljdsfrågor tagits upp. För att hitta motioner som berör straffrätt har jag gjort sökningar på ”riksdagen.se”³ och granskat de motioner jag ansett relevanta för mitt syfte. När det gäller partiprogrammen har jag läst igenom de grundläggande mål som varje riksdagsparti har med sin kriminalpolitik och lyfter fram några av dessa i analysdelen. I mina läsningar av detta material har jag identifierat olika återkommande tendenser, exempelvis en dikotomiserande ”vi-mot-dom”-retorik och att hårdare straff ofta förespråkas i syfte att markera en ”tydlig” linje mot brottslighet

För att belysa hur diskursen ser ut i mer informella, folkliga sammanhang har jag analyserat diskussioner där dessa teman stått i fokus på alternativa nyhetsportaler och diskussionsforum. I regel har jag granskat diskussioner som uppstått i kommentatorsfälten på dessa sidor i samband med olika aktuella brottsfall. Materialet jag har använt kommer från flashback.org, avpixlat.info och familjeliv.se. Sammanlagt har jag granskat 9 diskussionstrådar om 7374 kommentarer. Flashback.org är ett internetforum där allt från kultur och livsstil till olika samhällsfrågor och politik diskuteras. Det är ett av de största online-diskussionsforumen i Sverige och rankas av alexa.com som den 15:e mest besökta sajten i Sverige⁴. Avpixlat.info är en alternativ nyhetsportal med syfte att, i deras egna ord, återge en ”oretuscherad bild” av verkligheten. Med sidan avpixlat vill man ”vara en nagel i ögat på PK-etablissemangen” genom att förmedla ”obekväma sanningar” om ett ”mångkulturellt” och ”mångkriminellt” samhälle⁵. Avpixlat är en efterföljare till den liknande sajten ”Politiskt inkorrekt” och det ska sägas att båda sidans okända redaktörer och anonyma kommentatorer har kopplats till partiet Sverigedemokraterna i flera mediala sammanhang⁶. Familjeliv.se är i första hand en diskussionsplattform för föräldrar att diskutera olika familjerelaterade problem⁷. På sidan ges dock utrymme för att diskutera en rad andra ämnen, bl.a. samhällsfrågor som politik och brottsbekämpning. Jag menar inte att diskussionerna om brott och straff på dessa sidor skulle

³ Sökord: ”straff”, ”skärpta straff”

⁴ <http://www.alexacom/siteinfo/flashback.org>

⁵ <http://avpixlat.info/om-avpixlat/>

⁶ <http://www.expressen.se/nyheter/expressen-avslojar/expressen-avpixlar-anonyma-skribenter/>,

<http://nyheter24.se/nyheter/politik/741793-avpixlat-erkanner-koppling-till-sverigedemokraterna>

⁷ <http://www.familjeliv.se/Information/om.php>

vara representativa för allmänhetens attityder i dessa frågor. Istället har jag valt att granska dem för att de är intressanta för mitt syfte. Mitt mål är inte att uttala mig om diskursens genomslagskraft eller utbredning på ett allmänt plan, utan snarare att lyfta fram underliggande sociala funktioner i debatterandet, samt att identifiera återkommande mönster och tendenser i just de här diskussionerna. Ambitionen är alltså kvalitativt inriktad snarare än kvantitativt.

I samband med att granskat dessa debatter, kommentarer och diskussioner kring ämnet, har jag utvecklat ett antal analytiska kategorier som jag anser har kunnat representera de uttryck för diskursens tendenser jag kunnat identifiera. Det är utifrån dessa kategorier och med hjälp av det teoretiska ramverk jag presenterade i det förra avsnittet som jag har utvecklat en begreppsapparat med syfte att resonera kring dessa diskursiva mönster. Att den vokabulär som används i analysen utvecklas fortlöpande under inläsningen av materialet, rekommenderas bland annat av Howard Becker (2008, 121-124), då han menar att en alltför statisk teoretisk utgångspunkt riskerar att göra analysen mindre mottaglig för idéer och insikter som uppkommer kontinuerligt då man fördjupar sig i empirin.

3.3 Kritiska och etiska reflektioner

Trots att bakgrunden till denna studie bygger på förhållandet mellan påföljder och kriminalitet diskuterar jag inte hur de påverkar varandra utan endast hur man talar *om* detta förhållande och hur man talar *utifrån en uppfattning om det*. Jag analyserar diskursen om hårdare straff, men resonerar inte explicit om dess praktiska genomslagskraft i det övriga samhället. I och med mitt fokus och syfte, undersöker jag inte en ”direkt” verklighet utan snarare olika förhållningssätt och perspektiv, vilket man kan hävda utarmar studiens sociologiska relevans (Gubrium & Holstein 2007, 107). Min nyansering av ett sådant påstående är att diskursen jag undersöker är en konsekvens av verkliga sociala aktiviteter med verkliga konsekvenser. Diskursen omfattar människor som engagerar sig i diskussioner, bildar gemenskaper och identiteter och som bidrar till att reproducera uppfattningar om kriminalitet och straff i samhället. Studiens syftar till att bidra med ett alternativt perspektiv och förklaringsätt till dessa sociala aktiviteter och funktioner och däri ligger också dess relevans. Med Alasuutari (1995) ord kan man betrakta empirin som ett prov på (”specimen”) en vidare social aktivitet i samhället i stort.

Etiska aspekter som vanligtvis är påtagliga inom kvalitativ forskning då man bedriver intervjuer eller fältobservationer har för mig varit mindre relevanta eftersom mina data redan

rymmer sig i forum där ”deltagarna” antingen är offentliga politiker eller anonyma internetkommentatorer. Materialet är så kallat ”naturligt förekommande” (Silverman 2006), det vill säga det har inte genererats av forskarens eller studentens närvaro eller aktivitet. Att hemlighålla identiteter eller att fortlöpande se till så att forskningen bedrivs utan att åsamka någon personlig skada är aspekter jag haft i åtanke i mitt arbete men som jag inte behövt ta några nämnvärda omvägar för att uppnå (Hennink et al, 2011: 70-75). Det kanske mest relevanta etiska övervägandet blir att ha en nyanserad inställning i mitt analysarbete på så vis att jag inte överdriver vissa mönster och tendenser medan jag utelämnar andra eller ger en skev bild av kriminalpolitiken eller online-diskussionerna osv. genom att enbart rapportera om de data som bekräftar min hypotes⁸ (Hennink et al, 2011: 76-77). Detta har jag försökt förebygga bland annat genom att även ta upp diskursbrytande element i analysen.

4. Analys

I detta avsnitt följer analysen av mitt empiriska material. Jag har kontinuerligt försökt hitta språkliga och innehållsmässiga tendenser som jag anser vara relevanta för en diskurs om hårdare straff. Utifrån dessa tendenser har jag utvecklat fyra distinkta kategorier med ett dialektalt förhållande till empirin: ”Signaler”, ”Vi-mot-dom”, ”Verklighetsanspråk” och ”Diskursbrytande”. De tre förstnämnda kategorierna omfattar tre olika påtagliga tendenser inom diskursen om hårdare straff medan den fjärde fångar upp de exempel där diskursen brutits genom att motsättande åsikter och alternativa samtalspunkter har letat sig in i diskussionerna.

4.1 ”Signaler”

Ett återkommande tema i straffrättsliga diskussioner, både officiella och folkliga, är frågan om de ”signaler” man tänker sig att bestraffning avger. Att tala om att ”markera” och ”vara tydlig” med påföljder och konsekvenser är ett framträdande element i diskursen. Detta, menar jag, tyder på att det föreligger en föreställning i diskursen om rättsapparaten som en kontrollerande kraft i samhället.

⁸ Till exempel skulle det kunna uppfattas som att jag är ”högerkritisk” i min analys av en straffdiskurs eftersom straffpolitik förknippas med högern medan en ”behandlingslinje” associeras till vänster på en politisk skala. Jag menar dock att förhållandet är mer komplicerat än så; även en vänsterpolitiker kan påverkas av en hårdare-straff-diskurs. Dessutom utesluter jag inte att det parallellt med straffdiskursen löper olika motdiskurser, vilket jag vill belysa med de diskursbrytande tendenser jag framhäver.

Uppfattningen om att ett straff i ett enskilt brottsfall kan signalera till allmänheten hur sådan brottslighet kommer sanktioneras i framtiden, går hand i hand med föreställningen om att detta kommer få reella konsekvenser för hur människor faktiskt kommer att handla. Att hävda att ett straff bör skärpas i syfte att ”markera” något för allmänheten blir därmed också ett ställningstagande i hur mänskligt handlande fungerar; detta eftersom det förutsätter en uppfattning om att samhället, åtminstone till en viss utsträckning, kan påverka de rådande sociala normerna genom lagstiftning. Föreställningen om att hårdare straff leder till minskad brottslighet kan tänkas böttna i att man godtar denna idé om att rättsapparaten kan påverka och till och med kontrollera individens beteende och rättsmedvetande. Att tala om ”signaler” och straff på detta vis leder därmed till att denna föreställning reproduceras diskursivt trots att förhållandet mellan de värderingar som uttrycks i skriven lag och allmän moral kan vara betydligt mer komplicerat än så.

Beatrice Ask (2013) uttrycker i en pressträff sin vilja att skärpa straffet för mord. Ask börjar med att slå fast att ”mord är den mest klandervärda handling man kan utföra” och argumenterar utifrån denna ståndpunkt för den föreslagna straffskärpningen. Genom att intensifiera påföljderna för mord, framför allt genom att utöka tillämpningen av livstidsstraffet, vill Ask ”tydliggöra hur samhället ser på den här typen av kriminella handlingar” och menar att vi måste se till så att straffet för mord ”tydligare fångar upp brottets allvar”. Syftet med straffskärpningen, är alltså att det ska skicka avskräckande signaler till människor om hur oacceptabelt det är att ta livet av någon. Uppfattningen om straffets förmåga att skicka avskräckande signaler återfinns i en rad motioner som föreslår straffskärpningar, exempelvis i Moderaternas Metin Atasevens (2013) förslag om straffskärpning för vapenbrott då han menar att ”unga människor inte betraktar detta (straffet) som särskilt avskräckande, eller ens brottet som särskilt allvarligt”.

I en debatt i Riksdagen (2013) diskuterade ledamöter från samtliga riksdagspartier en mängd olika straffrättsliga frågor. Även här var det vanligt att man talade om vikten av att tydligt markera för allmänheten vad som är och inte är acceptabelt. Man berörde i flera fall den preventiva och avskräckande effekt som tydligare, skärpta straff kan få. Socialdemokraternas Kerstin Haglö uttryckte sig på följande vis i sitt öppningsinlägg i debatten:

”Människor måste känna att det finns rättssäkerhet och rättstrygghet i vårt demokratiska samhälle och att det finns tydliga signaler vilka normer och gemensamma spelregler som gäller. Straffet förväntas ha förebyggande effekter men också avskräckande effekter.”

Flera av de nästkommande talarna tycks dela uppfattningen om den kausala relationen mellan tydligare och i vissa fall hårdare straff och en nedgång i kriminaliteten. Kerstin Haglö förespråkar hårdare straff för hedersrelaterat våld eftersom hon anser det vara av särskild vikt man avskräcker mot denna typ av brott. Andra ledamöter förde liknande resonemang, vilket jag återkommer till längre fram i uppsatsen. SD:s Kent Ekeröth uppmärksammade en, i egen mening, positiv utveckling där fler riksdagspartier har börjat tala om hårdare straff. I en interpellationsdebatt med justitieminister Beatrice Ask rörande straff för unga brottslingar uttryckte sig Ekeröth så här:

”Hur signalerar det [det ’lindriga’ straffet]⁹ att samhället inte accepterar att sex personer står och hoppar på en medvetlös 61-årig sjukpensionär? Det skickar inga sådana signaler med dagens straffnivåer.” (Interpellationsdebatt i Riksdagen, 2012)

Den underliggande föreställningen om rättsapparatusens kontrollerande funktion återfinns även i diskussioner på öppna internetforum även om diskursen där tar sig andra uttryck. I kommentatorsfälten går det att uttyda underliggande känslor av oförrätt, indignation och i många fall är man upprörda över en upplevd otillräcklig rättsskipning från samhällets sida. När frågan om så kallade ”straffrabatter” berörs i en tråd på familjeliv.se (2013a) präglas diskussionen av uppfattningen om straffets avskräckande effekter:

”Det grövre brottet konsumerar det enklare brottet, säger man. Nej, jag tycker tvärtom. Ju fler du gör, ju hårdare straff. Som det är nu sänder helt fel signaler.” (familjeliv.se, 2013a)

”Ta 3, betala för 2’ är ju något man brukar LOCKA folk med. Så nej, jag tycker inte det bör delas ut en massa rabatter när det gäller brott och straff. Det är ju helt sjukt att det är så. Har du gjort ett brott kan du lika gärna göra ett till...?” (familjeliv.se, 2013a)

Med sitt inlägg jämför den senare kommentatorn straffrabatter med försäljningskampanjer, vilket är talande för den uppfattning om hur människor tänker och handlar som kommentaren aktualiserar; om straffet är tillräckligt hårt tänker man att den rationella människan kommer att anpassa sitt beteende därefter. Sambandet ”straff-signaler” aktualiseras även i diskussioner om enskilda brottsfall. I en tråd på avpixlat.info (2013) diskuterades ett uppmärksammat våldtäktsfall. Sex tonårspojkar åtalades för att ha våldtagit en ensam 15-årig flicka, dömdes i tingsrätten men friades sedan, kontroversiellt nog, i hovrätten¹⁰. Konsensus bland kommentatorerna tycktes vara att domen inte symboliserade mindre än rent rättshaveri. Man

⁹ Kent Ekeröth hänvisade här till det s.k. ”Kortedalfallet” (<http://www.gp.se/nyheter/goteborg/1.900686-offret-svavar-mellan-liv-och-dod>)

¹⁰ <http://www.dn.se/sthlm/tonarspojkar-frias-fran-gruppvaldtakt/>

talade till exempel om att ”ta fram tjära och fjädrar” och ”jaga dom med blåslampa”. Inläggen kunde även se ut på följande vis:

”Vad säger det att sex våldtäktsmän ännu en gång har gått fria. Det säger att det är okey att vara sex personer och våldta en försvarslös stackars flicka...” (avpixlat.info, 2013)

Formuleringarna ”[v]ad säger det att..?” och ”[d]et säger att det är okey” tyder på en underliggande föreställning om att bestraffning är rent avgörande vad gäller brottsprevention; att den samhälleliga reaktionen (eller en utebliven sådan) markerar något för allmänheten och därmed har en kontrollerande funktion. Efter domen i tingsrätten blev strafflindring aktuellt för en av gärningsmännen¹¹. I de reagerande kommentarerna till denna strafflindring på flashback.org (2013a) berördes än en gång förhållandet mellan straff och de ”signaler” man uppfattar att de ger ifrån sig till allmänheten. Den låga frekvensen i tillämpningen av livstidsstraff, till exempel, behandlades som något självklart negativt av Beatrice Ask (2013). Man talar här om strafflindringen som något helt uppenbart kontraproduktivt till hur rättsapparaten ”ska” fungera:

”För brottslingen så är ett sänkt straff en klar signal att denne har gjort något bra. Ju lägre straff, desto mindre brottsligt har han handlat. Vid riktigt låga straff kanske han känner att han hela tiden har handlat rätt, trots att det är frågan om allvarliga lagbrott.” (flashback.org, 2013a)

”Det här med strafflindring för den vedervärdige turk-våldtäktsmannen (tack för ändringen i rubriken)¹² är ju en tydlig signal till oss, pöbeln, att vi ska passa oss för att inkräkta på lagstiftarnas och ’ordningsmaktens’ område.” (flashback.org, 2013a)

Uppfattningen om att samhället och staten har förmågan att kontrollera brottsligheten genom straffpåföljder tycks vara grundläggande i den här typen av diskussioner. Retorik som tycks grunda sig i uppfattningen om rättsapparatsens kontrollerande förmåga fortsätter att användas även när det gäller brottsfall av helt andra slag. I den diskussion som på flashback.org (2013c) efterföljde ett fall då en pappa av misstag förorsakade sin tvååriga sons död genom att glömma kvar honom i en stekhet bil¹³ återkommer den här typen av kommentarer:

”Jag tycker att han bör straffas genom rättslig påföljd. Det finns många som har begått brott utan ont uppsåt och avtjänar fängelsestraff så varför skulle han vara annorlunda? Undrar om samhället funderade på vilka signaler de sänder ut när de låter folk begå brott utan straffpåföljd.” (flashback.org, 2013c)

¹¹ <http://www.svt.se/nyheter/regionalt/abc/hangdes-ut-pa-internet-far-straffmildring>

¹² Kommentatorn anspelar på en (oklar) förändring i diskussionstrådens rubrik.

¹³ <http://www.dn.se/nyheter/sverige/tvaaring-hittad-dod-i-bil-pappa-greps/>

Som vi kan se tycks diskursen vara präglad av en föreställning om att straff påverkar mänskligt handlande; ett tillräckligt hårt straff förväntas vara avskräckande och därmed ha preventiva effekter. Självklart är det dock inte bara denna föreställning som gör att både politiker och andra förespråkar strängare påföljder. Det handlar i vissa fall om att man anser hårdare fängelsestraff vara rehabiliterande eller helt enkelt om ”rättvisa”. Dessutom kan man förklara denna diskurs, vilket jag kommer argumentera för utifrån exempel från kommande kategorier, i termer av identitets- och självskapade såväl som förstärkningen av gruppsolidaritet vilket jag behandlar i nästa avsnitt.

4.2 ”Vi-mot-dom”

Denna andra analyskategori omfattar de delar av diskursen där uppdelningen mellan ett ”vi” och ett ”dom” är centralt; ett dikotomiserande där man diskursivt skapar två grupperingar, en ingrupp och en utgrupp som står i kontrast till varandra. Genom de exempel jag tar upp inom denna kategori vill jag demonstrera att en uppdelning av det slaget är återkommande i diskursen och har funktionen att reproducera en gemenskap och förstärka den solidaritet den innebär för sina medlemmar. Ett vanligt exempel på reproduktionen av dessa två motsatta grupperingar är att tillskriva ingruppen den oskyldiga offerrollen medan utgruppen antar en bestialisk förövarroll:

”... ju fler mångkulturella familjer desto mer våld från deras barn. Att det allt som oftast riktar sig mot svenskar faller sig naturligt då vi, generellt, fostrar våra barn med fokus på jämlikhet, kärlek och empati.” (avpixlat.info, 2012)

Den gemensamma övertygelse som enligt Bauman (1990) krävs för att svetsa samman en gemenskap grundar sig här i att ingruppen ser sig själva som laglydiga, kärleksfulla och oskyldiga människor medan utgruppen representerar motsatsen. Eventuella skillnader medlemmarna emellan marginaliseras i skuggan av gemenskapens grundläggande likhet vilket, enligt Bauman, får gemenskapen att framstå som en naturlig enhet för dess medlemmar (Ibid, 64). Genom att denna retorik genomsyrar diskursen reproduceras rådande in- och utgrupper vilket jag vill belysa med exempel från olika diskussioner och brott och straff.

I de officiella sammanhangen menar jag att detta diskurselement endast framträder i subtila former. Detta innebär dock inte att distinktionen mellan ett ”vi” och ett ”dom” är mer öppen för fri tolkning eller att den skulle mista sin socialt sammansvetsande kraft. Snarare skulle man kunna argumentera för att reproduktionen av en dikotomi av detta slag blir än mer

slagkraftig i ett officiellt forum där diskursen reproduceras av makthavande politiker. ”Vi-mot-dom”-distinktionen tar sig i de politiska sammanhangen uttryck i retorik som syftar till att påvisa en ”ingrupp” av ärliga, laglydiga medborgare och en ”utgrupp” bestående av kriminella, ofta grovt organiserade eller speciellt hänsynslösa våldsutövare. Flera politiker tycks vilja framställa sig och parti som starkt och tryggt; någon som kan beskydda ”oss” mot ”dom”. Det är heller inte ovanligt att speciellt emotionellt upprörande brottsfall aktualiseras i de politiska debatterna, vilket jag menar tyder på att distinktionen mellan förövare och offer är central för straffdiskursen. För att illustrera just detta tar jag avstamp i Nils Christies (2001) resonemang om ”det idealiska offret”.

I sitt anförande i debatten i Riksdagen (2013) talade Folkpartiets Johan Pehrson om de krafter han och hans parti skulle vilja se mot den grova, organiserade brottsligheten samt grova våldsbrott. Pehrson uttrycker det på så vis att när det gäller organiserad brottslighet ”kan vi ta av oss silkesvantarna och använda stålhandskarna”. Pehrson hänvisar här till en förhållandevis vagt definierad grupp som man i detta fall vill komma åt med straffskärpningar och effektiviserade polisinsatser. Detta menar jag ligger i linje med Baumans (1990: 47) resonemang om att utgruppen ofta uppfattas som vag, fragmentarisk och framför allt skrämmande. Diskursen förmår i detta fall Pehrson att referera till en skuggig kriminell grupp som allmänheten måste skyddas från. Inte olik denna retorik är KD-ledaren Göran Hägglunds resonemang om motorcykelgäng då distinktionen mellan en ”vanlig” och oskyldig allmänhet och en kriminell utgrupp än en gång blir aktuell:

”Många av dem [MC-medlemmar] befinner sig i en situation där de lever på bidrag och samtidigt ägnar sig åt att begå kriminella handlingar... (De) låter vanliga, hederliga människor finansiera någonting som går att ställa till det för samma hederliga människor”.
(Partiledardebatt i SVT, 2013)

På samma sätt bidrar det till reproduktionen av en ”vi-mot-dom”-dikotomi i diskursen när man lägger vikt vid distinktionen mellan förövare och offer. I interpellationsdebatten gällande straff för unga brottslingar mellan Kent Ekeröth och Beatrice Ask, uttrycker Ekeröth en vilja att genomföra generella straffhöjningar för ungdomsbrottslighet (Interpellationsdebatt i Riksdagen, 2012). För att exemplifiera detta tar han upp ett antal brottsfall, vilka jag menar bidrar till etableringen av och uppdelningen mellan ett försvarslöst offer och en hänsynslös förövare. Ekeröth beskriver i detalj ett brutalt mord av en 81-årig man, ett grovt rån och misshandel av en 86-årig dam samt det s.k. ”Kortdelafallet” då sex ungdomar grovt

misshandlade en 61-årig man som var i färd med att rasta sin hund¹⁴. Här ser vi en klar distinktion mellan offren och brottslingarna och dessutom det tillkommande resonemanget att de tidigare behöver skyddas medan de senare behöver bestraffas (hårdare). Nils Christie (2001: 48) menar att om offret är svagt, är upptaget med ett respektabelt projekt, inte kan klandras för platsen han eller hon befinner sig på och om gärningsmannen är stark, ond och okänd blir det som lättast att etablera en offerbild. Ekeroth gör just detta då han i sin argumentation för hårdare straff mot unga brottslingar tar upp exempel då till synes hänsynslösa gärningsmän utnyttjat sina offers hjälplöshet. I motionen som föranledde interpellationen tog Ekeroth och Jomshof (2013) upp ytterligare likartade fall, bland annat två ”förnedrande och grymma” personrån mot ”åldringar” och ett brutalt mord av en 16-årig tjej.

Diskussionsinläggen på sidor som flashback.org och avpixlat.info har i flera fall funktionen att de bidrar till en upplevd gemenskap just genom användandet av en ”vi-mot-dom”-retorik. För varje kommentar som målar upp en bild av den gemene våldtäktsmannen, tillskriver denne något främmande attribut och placerar honom i en fragmentarisk utgrupp, förstärker också den gemensamma övertygelse som ligger till grund för kommentatorernas gemenskap. Det är inte ovanligt att ”vi-mot-dom”-retoriken i dessa diskussioner ofta grundar sig i en skarp föreställning av etniska svenskar i en offerroll och invandrare som förövare. Över huvud taget uppmärksammas de fall där förövarna har varit invandrare och offren etniska svenskar och den föreställda utgruppen tycks präglas av detta. Diskussionerna kring det våldtäktsfall jag tog upp i förra avsnittet på avpixlat.info (2013) aktualiserar detta diskurselement intensivt:

”Vi befinner oss i ett tidigt stadium av inbördeskrig. Våra kvinnor blir våldtagna och skändade.” (avpixlat.info, 2013)

”Vad är det för djur vi har fått i landet Sverige som ge sig på små flickor och gamlingar? Vem är det dem be till 5 ggr om dagen? Utvisa dem, dit dem kommer ifrån och hela tjocka släkten så kan dem fortsätta att våldta där.” (avpixlat.info, 2013)

Kommentatorerna talar om ett ”vi” och tillskriver sig implicit en offerroll och antyder i flera fall att vi befinner oss under ständigt av människor, i flera fall underförstått ”invandrare”, som vill skada oss. Som Bauman (1990) skriver måste en gemenskap som utvidgar sig ta hjälp av en fragmentarisk utgrupp för att stärka sin identitet och den solidaritet den bereder sina medlemmar. I detta fall tar gemenskapen hjälp av en föreställning om en hotande, kriminell invandrargrupp och ett upprörande brottsfall som ”bekräftar” den här föreställningen.

¹⁴ <http://www.gp.se/nyheter/goteborg/1.900686-offret-svavar-mellan-liv-och-dod>

Retoriken återkommer även i andra brottsfallsdiskussioner, till exempel då man på avpixlat.info (2012) reagerar på det s.k. ”Kortedalafallet”.

”Publicera namn och bilder på odjuren! De och deras familjer, som genom obefintlig uppfostran av kräken, är ansvariga för illdåden bör fortsättningsvis vara allas nidingar. Börja med att dra in socialbidragen till parasiterna och kasta sedan ut dem.” (avpixlat.info, 2012)

”Typiskt: i flock, fega, lättprovocerade, respekt- och empatilösa, utan hejd. I brist på samveten, utan respekt för andras liv och egendom, kan de inte fogas in i något socialt sammanhang annat än genom våld och skräck.” (avpixlat.info, 2012)

Den första av dessa båda kommentarer benämner den tänkta utgruppen som ”odjuren” och ”parasiterna” då gärningsmännens tänkta egenskaper appliceras på en vidare skara. Den senare går längre i porträtteringar av gemenskapens fiender då de beskrivs ingående och i detalj. Utöver dessa typer av kommentarer återfinns det i dessa diskussioner även exempel på inlägg som reproducerar dikotomin ”offer-förövare”. Framför allt är det vanligt att man reagerar starkast på de fall då etniska svenskar blivit utsatta för övergrepp av invandrare och när äldre eller unga tjejer blir attackerade av förövare i grupp, vilket är i linje med Nils Christies (2001) resonemang om vad som skapar det s.k. ”idealiska offret”. Detta är exempel på den del av diskursen som bidrar till skapandet av en gemenskap och en gruppidentitet som står i direkt motsättning till den tänkta utgruppen:

”De MENA-kriminella¹⁵ utmärker sig genom att begå brott mot i första hand försvarslösa - tjejer, kvinnor, handikappade, barn och äldre. Män som betar sig så är de lägst stående varelsena på jorden och ska med alla medel hållas borta från svensk mark.” (avpixlat.info, 2013)

Uttrycket ”MENA-kriminella” anspelar på en löst definierad grupp invandrare och är ett typiskt sätt att gestalta den fientliga utgruppen; på ett vagt och fragmentariskt sätt (Bauman 1990, 47). Genom att tala om ’pedofiler och andra brottslingar’ å ena sidan och ’normala medborgare’ å den andra, kan även denna kommentar från familjeliv.se (2013b) tolkas som ett uttryck för den ”vi-mot-dom”-retorik som ligger inbäddad i diskursen:

”Jag är en privatperson och har inte valt att vara en offentlig person men i detta upp-och-ner-land så ska pedofiler och andra brottslingar skyddas medans normala medborgare inte får varken val eller skydd.” (familjeliv.se, 2013b)

Kommentatorn reproducerar en dikotomi då han eller hon gör skillnad på ”brottslingar” och ”normala medborgare”. Uppmålandet av ett å ena sidan utsatt offer och en å andra sidan

¹⁵ ”MENA” är en forkortning för ”Middle East and North Africa” (<http://go.worldbank.org/7UEP77ZCB0>).

hänsynslös brottsling är en återkommande tendens i diskursen jag har uppmärksammat. Att tala om ”vanliga” eller ”normala” människor och ”kriminella” eller ”stackars svenskar” och ”invandrarodjur” har en socialt sammansvetsande funktion och är exempel på uttryck för den dikotomiserande retorik som ligger inbäddad i diskursen.

4.3 Verklighetsanspråk

Diskurselementen som omfattas av denna analyskategori behandlar brott och straff mer indirekt jämfört med tidigare kategorier. Relevansen i denna del av diskursen ligger snarare i att diskussionsinläggen av det här slaget reproducerar en uppfattning om verkligheten som jag menar blir grogrund för ett s.k. kollektivt medvetande. Durkheim (1982) använde detta begrepp för att beskriva de samlade upplevelser och övertygelser som sammantaget utgör ett delat moraliskt samvete. I detta avsnitt ger jag exempel på dessa verklighetsanspråk, vilka jag menar reproducerar ett kollektivt moraliskt medvetande och har den latent funktionen att legitimera förespråkandet av hårdare straff. Joel Best (1987) använde ett snarlikt begrepp då han resonerade kring hur sociala problem konstrueras genom så kallad ”claims-making”-retorik. Best menar att ”claims-makers” använder retorik som syftar till att övertyga en given publik eller mottagare om att X är ett problem och att Y är lösningen på detta (Ibid, 102). Genom att uppmärksamma en större publik om sitt anspråk, kan det konstruerade problemet realiseras i det allmänna medvetandet och på så vis kanske också utgöra en grund för att driva igenom ”lösningarna” på detta ”problem” (Ibid, 112).

Folkpartiets Johan Pehrson inledde sitt anförande om straffskärpningar för våldsbrott med att slå fast att ”våldsbrott är de ultimata integritetskränkningarna” (Debatt i Riksdagen, 2013). När Pehrson talar om våldsbrott som en särskilt allvarlig integritetskränkning hänvisar han till en allmängiltig moralisk värdegrund, och gör anspråk på att det är ett problem vi kan komma åt med den policy han och hans parti föreslår. Genom denna distinktion bidrar Pehrson till att vidare legitimera denna uppfattning om förhållandet mellan våldsbrott som de värsta integritetskränkningarna och hårdare straff i ett större kollektivt medvetande. Detta är ett av de sätt som diskursen genomför moraliska gränsdragningar genom att reproducera en gemenskap och ett kollektivt medvetande.

En tydlig tendens jag kunnat identifiera är att kommentatorerna på avpixlat.info och flashback.org i många fall hänvisar till en verklighet där Sverige och ”svenskarna” är under ständigt hot av invandring, samhällsparasiter och kriminalitet över lag. Över huvud taget

tycks föreställningen om att en medial och politisk konspiration är i spel vara utbredd i diskussionerna på dessa internetforum. I många fall gör kommentatorerna anspråk om att den ”styrande makteliten” har en agenda att framställa verkligheten på ett snedvridet sätt, exempelvis i de här kommentarerna rörande våldtäktsfallet i Tensta:

”Det är priset för att journalisterna och sjuklöverspolitikerna ska kunna sova gott om nätterna långt ifrån mångkulturen. De bedriver välgörenhet och betalar med andras lidande. Vakna svenskar och se vad som händer med erat land!” (avpixlat.info, 2013)

”Hjärntvätt i skolan och i TV konstant och ett enormt socialt tryck att vara ’öppen’ och inte ’främlingsfientlig’ gör ju att denna flicka säkert i rädsla för att vara ’fördomsfull’ inte ville kännas vid risken av att befinna sig i samma lägenhet som 8 babbar..” (flashback.org, 2013b)

Den rådande föreställningen är att medierna och ”Sjuklövern”¹⁶ m.fl. ständigt tystar ned brott som begås av så kallade utomvästliga invandrare. En föreställning om att ”Sjuklövern”, media och andra ”etablerade” människor och institutioner avsiktligt vägrar att ta itu med denna ”verklighet” och de problem som kommer därtill är ett anspråk som genomsyrar dessa diskussioner. Denna uppfattning borgar för en retorik som syftar till att propagera för en sorts ”uppvaknande”. När denna retorik befästs i – och reproduceras av – diskursen, bereder den för en lockelse i form av en känsla av samhörighet i att vara en av dessa ”uppvaknade”. Genom att uppmärksamma och reagera på våldsbrott som i Tensta- och Kortedalafallen lyfter man fram avvikelser i den gemensamma moraliska ordning som ligger inbäddad i det diskursivt etablerade kollektiva medvetandet, samtidigt som man använder detta som grund för att göra anspråk på hur verkligheten ser ut och hur den bör ändras. Detta bidrar både till att normalisera förespråkandet av hårdare straff, eftersom försummandet av den kollektiva moralen är så pass påtaglig i dessa fall, samtidigt som en gemenskap kontinuerligt förstärks. Den grundläggande, gemensamma övertygelse i detta fall är att man är en av de ”upplysta” och att man har ”insett” hur verkligheten förvrängs av olika makthavande eliter. I diskussionen om Tenstafallet på avpixlat.info (2013) går det att se flera exempel på kommentarer som gör verklighetsanspråk av den här typen:

”Detta är så man kan spy över vårt "rättsväsende"! Det är så man kan undra om Hovrätten blivit mutad eller hotad för de kan väl inte på allvar tro på sin slutsats om vad som hände?” (avpixlat.info, 2013)

”Återigen är det bevisat i handling att det är inte den goda medborgaren som ska skyddas av rättssystemet... Politikerna i Sverige vill ha hög kriminalitet. Detta för att få de

¹⁶ Ett populärt begrepp på sidorna flashback.org och avpixlat.info för att satiriskt benämna riksdagspartierna, Sverigedemokraterna borträknat.

oskyldiga fåren att be om mera beskydd, i form av mera lagar och mera polis och en större stat. Hög statligt accepterad kriminalitet ska resultera i en totalitär polisstat på folkets begäran. Det är det politiska målet.” (avpixlat.info, 2013)

Temat är aktuellt även i diskussionerna om Kortedalafallet på flashback.org (2012a). Formuleringar som ”vakna(!)” och att man klandrar media och myndigheter m.fl. för den rådande ”verkligheten” är talande exempel för de verklighetsanspråk som utgör grogrund för talet om hårdare straff i dessa diskussioner:

”Är det någon som på fullt allvar tror att dessa små illbattningar får ett straff värt namnet? Med dessutom media och myndigheterna på sin sida?... Ändå fortsätter den ’stora sömnen’. Snälla folk, vakna någon gång!” (flashback.org, 2012a)

”...[g]uldstjärnorna och ryggdunkarna från FN, Aftonbladet och den rödgröna vänsterfalangen betalas med vanliga svenskars liv, döttrar som blir hånade och våldtagna, åldringar som rånas i sina hem och lämnas att dö med tejpade händer och fötter. Var ska det sluta? Är vi så förblindade av socialistisk uppfostran att vi inte kan se klart och agera för en förändring på valdagen. Vakna Sverige!” (flashback.org, 2012a)

Genom dessa inlägg bidrar kommentatorerna till att legitimera ett visst anspråk om hur verkligheten är beskaffad och förstärker samtidigt deras underliggande moralisk övertygelse. Denna gemensamma övertygelse menar jag är en bidragande orsak till att uppfattningen om att de samhällsliga reaktionerna mot brottslighet i allmänhet är otillräckliga är så pass djupt rotad i diskursen.

4.4 Diskursbrytande

Då jag orienterat mig i straffdiskursen har jag – som ovan demonstrerat – kunnat uttyda tendenser att tala om hårdare, mer kännbara straff. Samtidigt har det dessutom funnits inlägg i diskussionerna som i vissa fall har stått i stark kontrast med det diskursiva mönster jag vill uppmärksamma. Som jag också angav tidigare i uppsatsen vill jag inte bara belysa de exempel som står i enlighet med de oskrivna regler jag anser att diskursen skapar för diskussioner om brott och straff, utan även begrunda och kontextualisera de inlägg och uttalanden som brutit mot dessa diskursiva angivelser. Hur kan man förstå när någon bryter mot den här till synes förutbestämda ordningen?

Den trend jag har kunnat identifiera i de officiella sammanhangen är att diskussionerna om straff sällan berör straffens innehåll utan snarare deras längd och deras upplevda påtaglighet. Utvärderingar om kriminalvårdens möjligheter att rehabilitera de intagna, sett till den kunskap och de resurser som finns där, kommer sällan på tal i dessa diskussioner. Snarare likställer

diskursen dessa institutioner som rena straffmedel medan rehabiliteringsaspekten lämnas därhän eller på ett eller annat sätt avfärdas. Det förekommer dock diskursbrytande undantag, till exempel i Vänsterpartiets (2013) principprogram för kriminalpolitiken där de skriver att de ”på det stora hela tycker vi att det talas för mycket om strafflängder i politiken” och att ”längden på straffen avskräcker i väldigt liten utsträckning människor från att begå brott”. I till exempel Moderaternas och Sverigedemokraternas principer för kriminalpolitik ser vi formuleringar som antyder att straffskärpningar måste till för att öka tryggheten i samhället. ”Sverige ska vara ett tryggt land”, skriver Moderaterna (2013) och påpekar att man skärpt straffen för en rad våldsrelaterade brott för att åstadkomma detta. Sverigedemokraterna (2013) skriver att de vill skärpa straffen kraftigt för grov brottslighet. ”Det ska inte löna sig att begå brott i Sverige”, skriver de. I båda dessa exempel tycks det föreligga en uppfattning om att strängare straff är avskräckande och blir brottsförebyggande i realiteten, en föreställning som problematiseras i bland annat Vänsterpartiets riktlinjer för kriminalpolitik. Även i en omfattande motion från Miljöpartiet går det att se exempel på förslag som riktar sig mot kriminalvårdsreformer som ”utan hårdare straff” ska leda till bland annat färre återfall och lägre fängelsepopulation (Börjesson et al, 2013).

I den diskurs jag vill framhäva är föreställningen om straffets avskräckande effekt djupt rotad; det är i många fall en självklarhet att straffskärpningar gör det möjligt att ”komma åt brottsligheten”. Något så grundläggande som den entydigt negativa ekonomiska bieffekten med en hög fängelsepopulation berörs i det här korta exemplet av Vänsterpartiets kriminalpolitik men förbisågs helt i partiledarnas diskussion om den rekordlåga fängelsepopulationen, vilket tyder på att diskursen styr diskussionerna på så vis att endast vissa aspekter tillskrivs tillräcklig relevans (Partiledardebatt i SVT, 2013). Om vi tar frågan om en låg fängelsepopulation ser vi exempel i partiledardebatten på att den direkta associationen blir att detta är ett tecken på att fler brottslingar än vanligt går fria och ostraffade; ”[v]i har fått en rekordlåg fängelsepopulation i Sverige”, säger Reinfeldt med ett beklagande tonfall och poängterar att han vill rätta till detta ”problem”, medan andra partiledare nickar instämmande (Ibid).

Ett annat exempel återfinns på familjeliv.se (2013a) diskuterade man frågan om fler utförda brott borde leda till lägre straff. Kommentarer kunde se ut på följande sätt:

”Det grövre brottet konsumerar det enklare brottet, säger man. Nej, jag tycker tvärtom. Ju fler du gör, ju hårdare straff. Som det är nu sänder helt fel signaler.” (familjeliv.se, 2013a)

”Borde snarare bli längre straff, pålägg ett år för varje nytt brott man begår. Ta i med hårdhandskarna är det enda som hjälper för att få fason på busarna.” (familjeliv.se, 2013a)

Det första av dessa inlägg hänvisar till straffens avskräckande effekt i form av ”signaler” medan det andra präglas av en föreställning om ett ”vi” och ett ”dom”. I båda dessa inlägg lyser diskursen om hårdare straff igenom tillsammans med de inneboende föreställningar jag genomgående har redogjort för. Dessa föreställningar förmår diskursen, som vi har sett, att forma både innehållet och språket i diskussionerna. Tidigare har vi sett benämningar som ”odjur” och ”parasiter” och i detta fall ser vi ordvalet ”busarna”. I diskussionen förekommer dock en brytning som lämnar den här retoriken och istället lyfter fram en samtalspunkt som aktualiserar själva syftet med bestraffning då kommentatorn ställer frågan om vad vi ”egentligen” vill åstadkomma:

”En viktig fråga man ska ställa sig är också vad man vill uppnå med olika system. Vad är målet? Minskar lidande? Rehabilitering? Hämnad? Eller minskad brottslighet?” (familjeliv.se, 2013a)

Frågan om *varför* staten bestraffar, som annars sällan debatteras utan behandlas som en självklarhet, görs här aktuell. Djupare diskussioner om vad man egentligen hoppas åstadkomma med hårdare straff och skärpta lagstiftningar lyser med sin frånvaro i både kriminalpolitiska debatter och diskussioner om aktuella brottsfall på de internetforum jag har undersökt. Just detta inlägg bemöttes inte med något svar i tråden. Ett liknande exempel återfinns i en tråd på flashback.org (2012b) då man diskuterade ett fall där en 23-åring tagit saken i egna händer och konfronterat en person han visste stulit av honom och under hot tvingat denne att återlämna stöldgodset. 23-åringen blev dömd till villkorlig dom och dagsböter för olaga tvång:

”...[s]kulle man sitta minst 20 år i fängelse för ett vanligt inbrott skulle nog antalet inbrott minska i samhället. Dags att avskaffa brottslingarnas paradiset nu.” (flashback.org, 2012b)

”Vad blir de långsiktiga effekterna av att brottslingar ej får kännbara straff? Bidrar ett sådant hyllande av "offerrollen" som tjuven har här i artikeln till ett tryggare och bättre samhälle? Vilka signaler sänder vi ut till laglydiga medborgare? Att brott lönar sig?” (flashback.org, 2012b)

I båda dessa inlägg lyser uppfattningen om straffens avskräckande effekt igenom; man uppfattar det som att samhället och staten skulle kunna kontrollera människans handlande genom mer påtagliga konsekvenser för brott. Som det är nu ”lönar sig” brott och samhället

blir ett ”brottslingarnas paradiset”. Medan sådana här resonemang påminner om de mönster jag påvisat tidigare, kan vi i detta fall även se kommentarer som dessa:

”Hade han ringt polisen hade det nog inte varit några problem med att få sakerna tillbaka. Problemet ligger i att han tog lagen i egna händer, vilket hade blivit väldigt obehagligt för oss alla att leva i om man tillät sådant.” (flashback.org, 2012b)

”’Tjuven’ (vet vi ens om han begått ett brott?) är ett brottsoffer eftersom han har blivit hotad. Tjuvar i allmänhet målas inte ut som offer i vårt samhälle; jag har aldrig upplevt att det finns sådana strömningar.” (flashback.org, 2012b)

Till skillnad från den ”vi-mot-dom”-retorik som i många fall präglar diskursen, ser vi här ett mer nyanserat sätt att uppfatta förhållandet mellan förövaren och offret. Det jag vill uppmärksamma med diskursbrytande inlägg av det här slaget är att de inte bara nyanserar diskussionen utan även bryter mot den rådande sociala ordning och gemenskap som vanligen reproduceras i och med den rådande diskursen. De åsikter som diskursen normaliserar grundar sig i övertygelser om hur olika sociala mekanismer fungerar; ens uppfattning om det mänskliga psyket och ens föreställning om vad som får människor att agera som de gör är t.ex. avgörande för ens åsikter om hur – eller ens *om* – man ska försöka kontrollera olika typer av mänskligt handlande. Dessa stöttepelare normaliseras diskursivt och över tid och när nya perspektiv introduceras kan dessa grundläggande övertygelser komma att ifrågasättas vilket även leder till att ens åsikters sanningshalt inte längre är lika självklar.

5. Sammanfattning och reflektioner

5.1 Slutsatser och återkoppling till tidigare forskning

I det material jag fördjupat mig i har jag uppmärksammat tre huvudsakliga tendenser som normaliserar talet om hårdare straff. Till att börja med har jag belyst uppfattningen om att samhällets reaktioner på brott avger ”signaler” till allmänheten. Straffet anses vara en markering för resten av samhället att handlingen i fråga inte är acceptabel och ju hårdare straff desto mer avskräckande blir denna signal. Dessutom har jag uppmärksammat hur man talar om ”oss”, de hederliga och oskyldiga medborgarna och ”dom”, de hänsynslösa och hotfulla förövarna. När denna dikotoma skildring får fäste i diskursen formas samtidigt diskussionerna: ”Vi” måste ”sluta leden” och slå tillbaka mot ”dom”, till exempel genom att utmäta hårdare straff. Jag har även resonerat kring hur s.k. verklighetsanspråk blir kontinuerligt reproducerade i diskursen. Dessa anspråk bidrar till att befästa en gemensam föreställning om att man ”insett” hur verkligheten ser ut; de skapar ett kollektivt medvetande i vilket en gemensam moralisk övertygelse inkapslas. Den gemensamma uppfattningen blir

därmed också att överträdelser av denna moraliska ordning måste ha konsekvenser; ju grövre avvikelser uppfattas som, desto hårdare tillrättavisning legitimeras. Dessa tendenser, menar jag är några av de mest påtagliga uttrycken för en diskurs om hårdare straff.

Heber (2013) uppmärksammar den avsevärda vikt som tillskrivs idealiska offer och förövare i svensk kriminalpolitik. Offerskapet, menar Heber, används för att gestalta ett ”oss” i motsats till ”dom”, de kriminella; bilden av en oskyldig och utsatt allmänhet ställs i kontrast till en skara hotfulla brottslingar. Även i det material jag har fördjupat mig i tycks denna dikotoma uppdelning ha starkt fotfäste. Uppfattningen som reproduceras genom denna retorik är att den laglydiga allmänheten är under ständigt hot från en fragmentariskt framställd kriminell utgrupp. I likhet med Heber, menar jag att denna skildring av förhållandet mellan offer och förövare har förmågan att legitimera hårdare straff. Heber menar dock att denna porträttering påverkar den faktiska kriminalpolitiken medan jag har valt att betrakta fenomenet som ett av flera uttryck för en diskurs om hårdare straff.

Medan diskursen jag har uppmärksammat har förmågan att styra kriminalpolitiska diskussioner till att handla om hårdare straff, visade till exempel Jerres (2013) studie att allmänhetens attityder i dessa frågor kan vara betydligt mer nyanserade. Även i Jerres studie handlade diskussionerna mycket om ”signaler” och att straffen ska vara ”avskräckande”. Skillnaden mellan det material jag har behandlat och Jerres gruppintervjuer var att i dessa fokusgrupper artikulades frågan om den långsiktiga brottspreventionen i en större utsträckning. Kan det vara så att bortom en diskurs om hårdare straff finns ett allmänt rättsmedvetande som lutar mer åt det mildare hållet i dessa frågor? Slutsatsen jag drar av detta är att sammanhanget kan vara avgörande för diskursens genomslagskraft. Politiker kan tänkas ha ett behov – eller anse sig ha ett behov – av att framstå som ”hårda” och ”tydliga” i sin linje mot brottsligheten. Även i diskussionerna på olika internetforum kan det uppfattas som nödvändigt att ansluta sig till ”stålhandske”-retoriken för att kunna uppleva att man ingår i gemenskapen. Dessutom är man oftast anonym i dessa sammanhang och behöver inte ”stå till svars” för sina åsikter på samma sätt som i en gruppdiskussion där man närvarar *in person*. I ett sådant forum förmodar jag att en ”hård” hållning blir svårare att bibehålla. Kanske är det kontexten i vilken diskussionerna framförs som gör åsiktsbildningen mer nyanserad. Människor tycks formulera en mindre hård för inställning ansikte-mot-ansikte än de gör på internet.

5.2 Implikationer och avslutande reflektioner

Med denna studie har jag kunnat uppmärksamma en diskurs som har förmågan att forma talet inom det kriminalpolitiska fältet och folkliga diskussioner om brott och straff. I de sammanhang diskursen tar sig uttryck, borgar den för talet om hårdare straff vilket i sig har både sammansvetsande och segregering sociala funktioner. Med det perspektiv jag anlagt har jag kunnat förstå tendenser som att tala om ”vi” och ”dom”, straffets ”signaler” och uppmaningar om att ”vakna” och ”inse verkligheten” som uttryck för en styrande diskurs.

Studien har varit avgränsad till ett mindre urval politiska och folkliga diskussioner om brott och straff. En intressant vidareutveckling av studiens resultat skulle vara att undersöka dess allmänna utbredning genom att betrakta nya sammanhang där den kan tänkas ha genomslagskraft. Uppmärksammandet av eventuella motdiskurser hade även det kunnat problematisera ämnet ytterligare. Frågan om vad det innebär ur en praktisk och samhälls- synpunkt att en diskurs om hårdare straff formar och styr både politiska och folkliga diskussioner, har heller inte kunnat diskuteras nämnvärt i denna uppsats. En implikation av denna studie blir dock att undersöka eventuella konsekvenser av att kriminalpolitiska debatter och åsiktsbildning på olika internetforum formas av en diskurs som legitimerar användandet av ”stålhandskarna” när det gäller samhällets reaktioner mot brottslighet. Statistiken visar till exempel att det är de som tilldöms de hårdaste straffen som oftast återfaller i brott. Hur ska man kunna resonera kring detta fenomen i ljuset av en kriminalpolitisk diskurs som normaliserar talet om hårdare straff?

6. Källförteckning

Teoretiska referenser

Alasuutari, Pertti (1995). *Researching culture: qualitative method and cultural studies*.

London: Sage

Bauman, Zygmunt & May, Tim (1990). *Att tänka sociologiskt*. 2., omarb. [och utvidgade] uppl. Göteborg: Korpen.

Becker, Howard S. (2008). *Tricks of the trade: yrkesknep för samhällsvetare*. 1. uppl. Malmö:

Liber

Best, Joel (1987). *Rhetoric in Claims-Making: Constructing the Missing Children Problem*.

Social Problems, 34 (2): 101-121. <http://www.jstor.org/stable/800710> (Hämtad 2014-01-02).

Börjesson, Mats & Palmblad, Eva (red.) (2007). *Diskursanalys i praktiken*. 1. uppl. Malmö:

Liber

Christie, Nils (2001). *Det idealiska offret*. I *Det motspänstiga offret*; Åkerström, Malin &

Sahlin, Ingrid (red.); 46-60. Lund: Studentlitteratur.

Durkheim, Émile (1982). *The rules of sociological method: and selected texts on sociology and its method*. London: Macmillan.

Foucault, Michel (1975). *Övervakning och straff: fängelsets födelse*. 4., översedda uppl.

Lund: Arkiv

Gubrium, Jaber F. & Holstein, James A. (1997). *The new language of qualitative method*.

New York, N.Y.: Oxford University Press.

Heber, Anita (2013). *Good versus bad? Victims, offenders and victim-offenders in Swedish crime policy*. European Journal of Criminology, 0 (0): 1-19. DOI:

10.1177/1477370813503920.

Hennink, Monique M., Hutter, Inge & Bailey, Ajay (2011). *Qualitative research methods*. Los Angeles: SAGE

Heritage, John (1984). *Garfinkel and ethnomethodology*. Cambridge: Polity

Jerre, Kristina (2013). *Contradictory Expectations on Society's Reaction to Crime. A Qualitative Study of How People View the Objectives of Society's Reaction to Crime and How These Objectives Can Be Fulfilled*. Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention, 14 (2): 98-114. DOI: 10.1080/14043858.2013.832913.

Silverman, David (2006). *Interpreting qualitative data: methods for analyzing talk, text and interaction*. 3., uppdaterade uppl. London: SAGE

Yin, Robert K. (2013). *Kvalitativ forskning från start till mål*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur

Empiriska referenser

Alexa.com (2014). *How popular is flashback.org*.

<http://www.alexacom/siteinfo/flashback.org> (Hämtad 2014-01-03).

Ask, Beatrice (2013). *Beatrice Ask håller pressträff om straff för mord*.

<http://www.regeringen.se/sb/d/17659/a/222308> (Hämtad 2013-11-01).

Ataseven, Metin (2013). *Högre straff för brott mot vapenlagen*. Motion 2013/14: Ju366.

http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Motioner/Hogre-straft-for-brott-mot-vap_H102Ju366/?text=true (Hämtad 2013-10-14).

Avpixlat.info (2012). *61-åring svävar mellan liv och död – brutal misshandel av*

invandrargång. Artikel, publicerad 2012-03-28. <https://avpixlat.info/2012/03/28/61-aring-svart-misshandlad-av-invandrargang/> (Hämtad 2013-12-11).

Avpixlat.info (2013). *Åtalade för gruppvaldtakt frias*. Artikel, publicerad 2013-09-27.

http://avpixlat.info/2013/09/27/atalade-for-gruppvaldtakt-frias/#disqus_thread (Hämtad 2013-12-11).

Avpixlat.info (2014). *Om Avpixlat*. <http://avpixlat.info/om-avpixlat/> (Hämtad 2014-01-03).

Baas, David & Holmén, Christian (2013). *Expressen avpixlar anonyma skribenter*. Expressen. <http://www.expressen.se/nyheter/expressen-avslojar/expressen-avpixlar-anonyma-skribenter/> (Hämtad 2013-12-20).

Brå (Brottsförebyggande rådet) (2013). *Allt färre döms till fängelse*. <http://www.bra.se/bra/nytt-fran-bra/arkiv/press/2013-05-30-allt-farre-doms-till-fangelse.html> (Hämtad 2013-12-04)

Börjesson, Agneta et al. (2013). *Kriminalvård för minskad brottslighet – utan hårdare straff*. Motion 2013/14: Ju429. http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Motioner/Kriminalvard-for-minskad-brott_H102Ju429/?text=true#_Toc372201197 (Hämtad 2013-10-14).

Danielsson, Frida (2013). *Hängdes ut på internet – får straffmildring*. SVT. <http://www.svt.se/nyheter/regionalt/abc/hangdes-ut-pa-internet-far-straffmildring> (Hämtad 2013-12-11).

Debatt i Riksdagen (2013). *Straffrättsliga frågor i riksdagen*. 2013-03-07. <http://www.riksdagen.se/sv/Debatter--beslut/Debatter-och-beslut-om-forslag/Arendedebatter/?did=H001JuU10&doctype=bet#tab=debate> (Hämtad 2013-09-25).

Ekeroth, Kent & Richard Jomshof (2013). *Reformera straffen för unga förövare*. Motion 2013/14: Ju373. http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Motioner/Reformera-straffen-for-unga-fo_H102Ju373/?text=true (Hämtad 2013-10-14)

Familjeliv.se (2013a). *Tycker ni att kriminella ska få lägre straff för flera brott?*. Diskussionstråd, skapad 2013-09-28. <http://www.familjeliv.se/Forum-26-65/m71235246-2.html> (Hämtad 2013-11-29).

Familjeliv.se (2013b). *Dagispappan är dömd pedofil*. Diskussionstråd, skapad 2013-08-02. <http://www.familjeliv.se/Forum-4-119/m70656227-6.html> (Hämtad 2013-11-29).

Familjeliv.se (2014). *Om Familjeliv*. <http://www.familjeliv.se/Information/om.php> (Hämtad 2014-01-03).

Flashback.org (2012a). *61-årige Carl-Eric Cedvander grovt misshandlad på Kortedala torg, Göteborg*. Diskussionstråd, skapad 2012-03-27. <https://www.flashback.org/t1831074> (Hämtad 2013-12-11).

Flashback.org (2012b). *Hotad tjuv ringde polisen*. Diskussionstråd, skapad 2012-03-08. <https://www.flashback.org/t1816003> (Hämtad: 2013-12-12).

Flashback.org (2013a). *Våldtäktsman hängdes ut på internet – får strafflindring*. Diskussionstråd, skapad 2013-06-14. <https://www.flashback.org/t2162378> (Hämtad: 2013-12-11).

Flashback.org (2013b). *Gruppvåldtäkt i Tensta i helgen (1/3 – 3/3)*. Diskussionstråd, skapad 2013-03-04. <https://www.flashback.org/t2094669p189> (Hämtad: 2013-12-11).

Flashback.org (2013c). *Tycker ni det är rätt att pappan som dödade sitt barn i den steketa bilen slapp (rättslig påföljd?)*. Diskussionstråd, skapad 2013-08-07. <https://www.flashback.org/t2194636> (Hämtad: 2013-12-16).

Häggström, Andreas (2013). *Avpixlat erkänner koppling till Sverigedemokraterna*. Nyheter24. <http://nyheter24.se/nyheter/politik/741793-avpixlat-erkanner-koppling-till-sverigedemokraterna> (Hämtad 2013-12-28).

Interpellationsdebatt i Riksdagen (2012). *Ungas straff*. Interpellationsdebatt mellan Beatrice Ask (S) och Kent Ekeröth (SD), 2012-10-23. <http://www.riksdagen.se/sv/Debatter--beslut/Interpellationsdebatter1/Debatt/?did=H01016&doctype=ip> (Hämtad 2013-09-25).

Linné, Peter (2012). *Offret svävar mellan liv och död*. Göteborgsposten. <http://www.gp.se/nyheter/goteborg/1.900686-offret-svavar-mellan-liv-och-dod> (Hämtad 2013-12-11).

Moderaterna (2013). *Kriminalpolitiskt principprogram*. <http://www.moderat.se/brott-och-straфф> (Hämtad 2014-01-03).

Partiledardebatt i SVT (2013). *Agenda: Partiledardebatt, del 2*. Sändes 2013-10-06. <http://www.svtplay.se/video/1494687/partiledardebatt-del-2> (Hämtad 2013-10-07).

Ring & Westfelt (2012). Brottsförebyggande rådet. *Återfall i brott*. Rapport 2012:15. http://www.bra.se/download/18.22a7170813a0d141d2180005771/2012_15_Aterfall_brott.pdf (Hämtad 2013-12-04)

Svahn, Clas (2013). *Tvååring hittad död i bil – pappa greps*. DN. <http://www.dn.se/nyheter/sverige/tvaaring-hittad-dod-i-bil-pappa-greps/> (Hämtad 2013-12-16)

Sverigedemokraterna (2014). *Kriminalpolitiskt principprogram*. <https://sverigedemokraterna.se/var-politik/sverigedemokraterna-och-brottsligheten/> (Hämtad 2014-01-03).

Säll, Anton (2013). *Tonårspojkar frias från gruppvaldtakt*. DN. <http://www.dn.se/sthlm/tonarspojkar-frias-fran-gruppvaldtakt/> (Hämtad 2013-10-07).

Vänsterpartiet (2014). *Kriminalpolitiskt principprogram*. <http://www.vansterpartiet.se/politik/brott-och-straфф/> (Hämtad 2014-01-03).

World Bank (2014). *Middle East and North Africa*. Definition av ”MENA”. <http://go.worldbank.org/7UEP77ZCB0> (Hämtad 2014-01-04).